

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 6 frt — kr.
félévre . . . 3 „ — „
negyedévre . . . 1 „ 50 „
Egy szám ára: 12 kr. o. é.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutczza 5. sz.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közöive 7 kr..
többször közöive 5 kr.
Bélyegdíj: külön 30 kr.

Tartalom: Állam-eszme és vallásfelekezetek. (Thomay József.) — Javaslat. (Vitalis Gyula). — Katona-lelkészek. (K. M.). — Belföld. — Külföld. — Vegyesek.

Figyelmeztetés!

T. előfizetőinket előfizetéseik megújítására, a hátralékosokat hátralékaik törlesztésére kérjük. Társult előfizetők eddigi címzalagjaikat használják.

Lapunk jóakaróit felhívjuk, szíveskedjenek e vállalatot kivált szellemi közreműködésökkel támogatni.

Szerkesztőség.**Állam-eszme és vallásfelekezetek.**

Nem hiába beszélünk a magyar állam-eszméről jelétül annak, hogy a magyar állam, daczára ezred-éves fennállásának, még mindig nem olyan és nem az, a milyennek s a minék lennie kellene; sok tekintetben még mindig csak eszme, a melynek megvalósulását várjuk, így kiáltván fel nagy Széchenyink szavaival: „Magyarország nem volt, hanem lesz.“! S ennek oka közgazdasági és pénzügyi bajainkon kívül azon hatalmaskodó vallásfelekezetekben rejlik, melyekkel szemben maga az államhatalom is, mintha csak arra a hirhedt „non possumus“ álláspontra helyezkedett volna, legalább eddigelé tehetetlennek bizonyult.

Innen onnan húsz éve lesz már annak, hogy ott van a papiroson a ker. vallásfelekezeteknek egymáshoz való viszonyosságát meghatározó törvény, de hát ezt a törvényt a róm. kath. plebánosok közül, — a kiknek száma meghaladja a hét ezeret, — nagyon kevesen tartják meg, csak azok, a kiknek úgy tetszik. Mert abból, hogy nem sok elkeresztelés terjesztetik fel az egyetemes gyűlésre, nem lehet ám azt következtetnünk, hogy immár kevesebben vannak az elkeresztelők, mint eddig voltak, hanem igenis azt, hogy kevesebben vannak azok, a kik panaszt emelnek, mert látják, hogy úgy is hiába panaszkodnak, sérelmeik úgy sem orvosoltatnak, nem lévén egyetlen egy eset sem arra, hogy pápista papot elkeresztelésért valaha megbüntettek volna. „Lasciate ogni speranza.“ Ezt mondja hát a prot. pap nem

akarván évről évre mindúntalan alkalmatlankodni felsőbbsegeinél, a kiket szinte kellemetlenül érinthet az a körülmény, hogy felterjesztéseik válasz nélkül hagyatnak. Ez egyik oka tehát annak, hogy aránylag kevés panasz tételik az elkeresztelések ellen. A másik oka pedig az, hogy a prot. papok közül sokan a retorzio terére léptek így gondolkodván: ha neked szabad, nekem is szabad, „ha te ütöd az én zsidómat, én is ütöm a te zsidódat.“ Hogy az ilyen állapotok koránt sem alkalmasak az állam-eszme megvalósítására, azt még tovább is részletekbe át menőleg bizonyítgatni fölösleges, lévén bármely alkotmányos állam eszméjének legelső és legegyszerűsebb követelménye az, hogy a törvények mindenki által megtartassanak, azoknak áthágói pedig személy változtatás nélkül megbüntettessenek.

De gyertünk tovább. A vallás- és közokt. ügyi minister egy kiválólag fontos és hazafias rendeletet bocsátott ki megküldvén azt az összes vallás felekezetek főhatóságainak, tehát a róm. kath. püspököknek és érsekeknek is, melyben felszólítatunk, hogy összes hazai iskoláink s közoktatási intézeteink életbeléptetésénél, felszerelésénél, papir, könyvek, írószerek sat. bevásárolásánál ne kifelé gravitáljunk, hanem maradjunk itthon, ne a külföldieknek, hanem saját honfitársainknak adjuk pénzünket, hogy karoljuk fel a magyar művészetet, emeljük a magyar tudományt s támogassuk a magyar ipart, hogy ilyen módon, — a mi ugyancsak a magyar állam-eszme követelménye, — hazánkat minél műveltebbé, minél gazdagabbá s így minél boldogobbá is tehesük.

És Simor János, bibornok-érsek, „az ország primása“ mindennek daczára sem a magyarbarát Tréfort, hanem a magyar gyűlölő Lippert lovag szavára hallgatott akkor, mikor az esztergomi bazilika kupolájának restaurálására fordított 200 ezer forintot a magyar iparosok és magyar művészek feltűnő mellőzésével idegen zsebekbe vándoroltatta s nem magyarok, hanem főleg németek által engedi magát befolyásoltatni most is, midőn ugyanazon bazilika szanktuariumának és a templom hajójának átalakítására előirányzott majd fél millió mesés összegből a napszámosokon kívül nem szándékozik egy krajczárt sem juttatni a magyaroknak.

Ha tehát a magyarhoni róm. kath. egyház legelső főpapja, a ki egyúttal az ország legelső zászlósa és legelső mágnása is, ilyen példával megy elő, mit várhatunk akkor a kisebbektől, a plebánosoktól és a tanítóktól? Még ha nem haladnak is mindannyian primásuk nyomdokain, nem sokat nyer vele az ország; hiszen ha csak a százak mentetnek meg, a milliók pedig elvesznek az országra nézve, azzal nem lesz kiköszörülve az a nagy csorba, mely a magyar állam-eszme megvalósításán üttetett.

Végre itt van még két hatalmaskodó vallásfelekezet, a görög keleti szerb és a görög keleti román. Legkevésbé állanak a magyar állam-eszme szolgálataiban. Vallásuk és nemzetiségük egy és ugyanaz s ép azért mindenféle iskoláikban, de kiváltképen tanítóképzőintézeteikben és papnöveldeikben az oktatás menete s a tanterv lényege oda irányúl sőt templomaikban is az isteni tisztelet központját túlnyomólag azon végzél felé való törekvés képezi, hogy a saját — lagos nemzetiségi érzület ápoltságát s a különleges faji öntudat felébresztését és fejlesztését. Kevés olyan népiskolák vannak, a melyekben a törvény követelményéhez képest legalább egy tantárgy magyar nyelven taníttatnék s ezen nincs is mit csodálkoznunk, hiszen tanítóik nem tudnak magyarul, papjaik közül is akárhányan. S a ki tud, az meg óvatos és jól meggondolja, hogy mikor és kinek a füle hallatára beszél kivált nyilvánosan magyarul s nem úgy tesz mint Brankovics György temesvári szerb püspök, a ki az újvidéki „Zasztava“ szerint azt a tapintatlanságot követte el, hogy Nagy-Becskerekén egy szerb ajkú tisztviselőnek magyar üdvözlétre szintén magyar nyelven válaszolt. Ezen az említett lap roppantúl megbotráncozott, a szerb nyelvre nézve nagy veszedelemnek tartván azt, ha egy szerb pap magyarul beszél.

És az a sajátságos, hogy daczára ezen hatalmaskodó felekezeteknek, mégis mi reánk szegény lutheránusokra, a kik az unitáriusokat kivéve a legkevésbé vagyunk, mi reánk kiáltanak kigyót, békát, országszerte, mintha mi volnánk legveszedelmesebb ellenségei az államnak; mi reánk jár a rúd mind úntalan, mintha bizony a mi földhöz tapadt szegény, lázadásra éppen nem hajlandó, csendes, békés tótjaink, a kik néhány túlzó kivételével mind jó hazafiak, s mintha az a mi maroknyi szász néptünk, a mely sokkal okosabb és műveltebb, hogy sem ne

tudná azt, hogy aspiracziói merő idealismus, — mintha ezek gördítenének legnehezebben elhárítható akadályokat a magyar állam-eszme érvényesülése elé!!

Kormány és közönség legyen igazságos az ő ítéletében. Mi velünk könnyen elbánhat annyival inkább, mert mi magunk szolgáltatjuk ki magunkat, a mennyiben hibásak vagyunk. „Peccabatur intra muros et extra.“

Thomay József.

Javaslat

az anyakönyvek vezetése, helytelen bejegyzések kiigazítása s hiányok pótlása körüli eljárásról.

Az egyházi anyakönyveknek, mint felette fontos okiratoknak vezetése kiváló figyelmet és vigyázatot követel annál is inkább, mert nagy felelőséggel jár. De a legéberebb ovatosság és elővigyázat sem ment meg attól, hogy olykor az anyakönyvi adatok bejegyzésénél kisebb nagyobb tévedések — sokszor a bejelentők téves, hiányos információja következtében — is be ne csúszszanak, melyek úgy egyesekre, mint családokra nézve lényeges jelentőséggel birhatnak. Nem kell példák felsorolásával ezt bizonyítani; aligha van pap, a ki ilyeneket nem tapasztalt volna saját működése körében. Az anyakönyvi adatoknak nagy jelentősége és fontossága pedig megköveteli azt, hogy azok alaki és tartalmi hibázástól menten szabályszerűen, a valóságnak teljesen megfelelőleg befoglaltassanak az anyakönyvben s ha a pap időközben észreveszi a helytelen, téves vagy hiányos bejegyzéseket, természetes, hogy azok helyesbítését, kiigazítását vagy pótlását eszközölnie kell.

Miként kell ennek történnie erre nézve kevés, csaknem semmi útbaigazító rendszabályt nem találunk, s azért is tapasztalható, hogy az anyakönyvi hibák kiigazításánál nem mindig helyes eljárás követett és éppen a helytelen módon eszközölt igazítás és javítás zavarokra adhatott okot. Felette kívánatos tehát, hogy az anyakönyvi hibák kiigazításánál követendő helyes eljárás szabályos úton-módon rendezve legyen.

Ezt kívánta elérni a zólyomi esperesség is, midőn már néhány év előtt az anyakönyvek vezetése s a hibák kiigazítási módjának kérdését tanácskozása tárgyai közé felvette. Először a papok készítettek egy erre vonatkozó javaslatot; ezt a jogászok kevésbé precizirozottan találták. Azután a jogászok vették kezükbe a dolgot; az ő javaslatuk megint erős „§ természetű“-nek tűnt fel. Végre a múlt évben még egyszer kiadatott a javaslat közvetítés végett. Thébuzs János zólyomi lelkésznek, a ki a megbízásnak eleget téve, javaslata az esp. ügyész véleményének meghallgatása után úgy a papi értekezleten, mint az esperességi közgyűlésen helyesléssel elfogadtatott.

Igérettem szerint a ntiszt. szerkesztő úr szives engedelmeiből közlöm a javaslatot azon óhajjal, vajha ez egyházunk érdekében s egyöntetű eljárás céljából is alapul szolgálna egy erre vonatkozó egyetemes érvényű rendszabály létesítéséhez. A javaslat ime a következő:

1. §. Addig is míg, az anyakönyveknek — az egész országra nézve kötelező — mikénti vezetése szabályoztatnék

a mostani gyakorlat szerint vezetett anyakönyvekben foganatosítandó bejegyzések, az azokba becsúszott hibáknak kiigazítása, valamint a kimaradt tények utólagos bejegyzése körül a zólyomi esperességben a következő eljárás követhető:

I. Anyakönyvi bejegyzések.

2. §. Az anyakönyveket vezető lelkész — nehogy az 1878: V. t. cz. — 400. §-ában, valamint a 1879: XL. t. cz. 60. §-ában minősített büntett, vétség, vagy kihágással vádoltassék — az anyakönyvekbe csak oly cselekményt (keresztelést, esketést, és elhalálozást stb.) vezethet, vagy meghatalmazottja (segédlelkész) által vezettethet be, a melyet vagy maga foganatosított, vagy meghatalmazottja által foganatosított, vagy pedig a mely cselekményről az illetékes közegetől írásbeli hivatalos jelentést, avagy értesítést nyert.

3. §. A végzett cselekmény az anyakönyvbe annak befejezése, vagy a hivatalos értesítés vétele után azonnal beigtatandó. A bejegyzésnél az illető rovatok lehetőleg röviden, de határozott s minden kételyt kizáró alakban töltendő ki. Ezért elferdített végzéssel a vezetéknevet (p. Vajda = Vajdova, Malis = Maliska, stb.) bevezetni nem szabad. Ellenben oly esetekben, a hol az más hasonló nevéktől való megkülönböztetés céljából jónak látszik, a gúny s illetve kicsinyítő neveknek az „észrevétel“ rovatába való bejegyzése a lelkész belátására bízatik. Az „állítólag,“ „bemondás szerint“ s ehhez hasonló jelzőket használni nem szabad. A mely rovatra nézve pedig a szükséges adat beszerezhető nem volt, e körülmény az illető rovatban kiteendő. (1880 apr. 1—9329 sz. min. rend.)

4. §. Ha a felek az anyakönyvbe való körülményt kívánnak bejegyeztetni, melynek valóságára iránt a lelkésznek alapos aggályai vannak, vagy a mely által az anyakönyvbe vezetett egyének, vagy utódainak törvényes jogai veszélyeztetve lennének, az ilyenek csak is a bemondott tényeket bizonyító okmányok bemutatása mellett (p. a bevándorolt idegenek gyermekeinek megkeresztelése alkalmával az esketési levélnek bemutatása mellett, — 1880 aug. 16, 22065 sz. min. rend.) vezethetők be.

5. §. Anyakönyvi bevezetéseknel, — melyeknél az illetékes hatóságok, jogerős határozata folytán az anyakönyvben utólagosan bizonyos tény kitüntető, p. gyermek-törvényesítés, örökbefogadás, házasság felbontás, halottá nyilvánítás, vagy valamely tény módosítandó — ez az eredeti anyakönyvnek jegyzeti rovatába iktatandó, kitüntetve a hatóság nevét, határozatának számát és keltét is.

6. §. Utóházasság általi gyermektörvényesítésnél oly esetben, midőn az érdekelt felek ennek az anyakönyvben való kitüntetését — rendszeren az esketés megtörténte — hatósági határozat nélkül kérik, az anyakönyvvezető a gyermekek törvényesítésére nézve az illető feleket hallgatta ki s ha az apa a házasságon kívül született gyermeket magának vallja s annak törvényesítését határozottan kívánja, az ezt bizonyító nyilatkozatot az illető felekkel és két jelenlévő tanúval irassa alá, melyek után az anyakönyvvezető a keresztelési anyakönyv „szülők“ rovatába az anya neve alá az apa nevét is és a „jegyzet“ rovatába ezt jegyzi fel: „a gyermek törvényesített, lásd az esk. anyakönyvet . . . év . . . hó és folyó szám.

7. §. A törvényesen fel nem bontott, de egymással egy életközösségben nem élő házasságból született gyermek a törvényes férj nevére mindig törvényesnek irandó be (pater est quem nuptiae demonstrant) még azon esetben is, ha a törvényes férj az apaság ellen tiltakozik s a törvénytelen apa nyilatkozatát az anyakönyvbe bejegyezni nem szabad. (1881. jun. 24.,—18285 sz. és 1882 nov. 10.—34,419 sz. min. rend., — döntvénytár újfolyam XLI. k. 66.-lap. 34.)

8. §. A megesezt személytől született gyermek atyjának neve csak is akkor jegyzendőbe ha az annak bejegyzését két tanú jelenlétében maga kívánja s az erről kiállított bizonyítványt úgy maga, mint a két tanú is aláírja, mely esetben — magától értendő, hogy az ily férfi csak nőtlen lehet — a jegyzet rovatába ez jegyzendő be: „az apa tanúk előtt a gyermeket saját nevére bejegyeztetni kívánta“; de a gyermek azért csak törvénytelennek jegyzendő be.

II. Helytelen bevezetések kiigazítása.

9. §. Az anyakönyvekben előforduló bárminemű helytelen bejegyzések, bármely úton is jutott a lelkész azok tudomására, ezen utasítások értelmében a következő módon igazítandók ki:

10. §. Tollhibák, vagy bármely téves bejegyzést kitérőlni, kivakarni, egyszóval olvashatlanná tenni nem szabad.

11. §. Az anyakönyvi beiktatás foganatosítása alkalmával becsúszott helytelen bevezetés (tollhiba) vízszintes vonallal huzandó át, de oly módon, hogy az áthuzott számot, szót vagy mondatot ezután is kivenni, illetőleg elolvasni. A helyesbítés, vagy az áthuzott helytelen bevezetés rovatába, vagy oda, a hová tulajdonképen írni kellett volna, vagy pedig, a menyiben az egy rovatba sem lehet helyesen beilleszteni, a jegyzet rovatába irandó be. Akárhova iratot be a helyesbítés, a helyesbítő a helyesbítés vagy kiigazítás tényét a jegyzet rovatában sajátkezű aláírásával kitüntetni, illetőleg megerősíteni tartozik.

12. §. A későbbi észrevett, vagy a lelkésznek tudomására jutott helytelen bevezetés — tekintet nélkül arra, hogy tőle, vagy más személytől származott-e az — ha a helytelen bevezetés oly természetű, hogy annak kétségtelen ténye már magából az anyakönyvből is teljes bizonyossággal kivehető, akkor a lelkész minden egyéb bizonyíték mellőzésével a helyesbítést, vagy is kiigazítást az előző §-ban előírt módon eszközli.

13. §. Ha azonban a helytelen — akár az egyén, akár a családtagok által helytelennek állító — bevezetést magából az anyakönyvből kivenni nem lehet, a lelkész a kérdéses esetre vonatkozó anyakönyvi kivonaton kívül mindazon bizonylatokat, a melyek alapján a bevezetés helytelensége kétségtelenné válik, akár maga beszerezni, akár pedig az érdekeltet által beszereztetni tartozik. Miért is szerezzen magának a lelkész biztos tudomást az egyén, — illetve a családnak ide vágó viszonyairól, mi az egyének, illetve a család tagjainak, a rokonoknak, a kérdéses ténynél közbenjáró megbizottaknak és tanúknak akár magának a lelkésznek, akár, ha a rokonok másutt laknak, az ottani polgári hatóság által eszközölt jegyzőkönyvi kihallgatása s annak bemutatása, vagy a községi előljárásnak bizonyítványa által történhetik meg. A lelkész a beszerzett okmányok és bizonyítványokhoz, ha szükséges,

mellékelje a család értesítőt is, mutassa ki a helytelen bevezetést, s az így felszerelt s indokoló véleményével ellátott ügyet az esperesnek terjessze fel.

14. §. Amint az esperstől a kiigazítás foganatosítására vonatkozó utasítás megérkezett, a lelkész a kiigazítást a jogerőre emelkedett határozat értelmében aként foganatosítsa, hogy a helyesbítést az illető rovatokba bevezesse s a jegyzet rovatába az utasítás keltjét és számát is bejegyezze.

III. A nyakönyvi hiányok pótlása.

15. §. Ha az anyakönyvből egy egész cselekmény (keresztelés, esketés, elhalálozás) kimaradt volna, ekkor a lelkész intézkedjék, hogy a 13. §-ban megnevezett azon személyek, kikre a kérdéses tény kiderítése céljából a hivatkozás történik, jegyzőkönyvileg kihallgattassanak, — e kihallgatást azonban ne a lelkész foganatosítsa, hanem annak megejtése végett a kihallgatandó személy illetékes szolgabíráját, vagy polgármesterét keresse meg s a bevégzett ügyet okmányaival együtt az esperesnek terjessze fel.

16. §. A pótlás foganatosítására vonatkozó utasításnak vétele után a pótlást a lelkész a jogerőre emelkedett határozat értelmében az anyakönyv azon rovatába vezesse be, a mely a pótlásra vonatkozó esperességi utasítás vétele alkalmával épen nyitva állott, — azon helyen pedig, a hová a kimaradt cselekményt bevezetni kellett volna, széljegyzet alakjában jegyezze meg, mely anyakönyvi folyó szám alatt foglaltatik a pótoltt bejegyzés. A jegyzet rovata ezen esetekben is a 14. §-nak megfelelően töltendő ki.

17. §. Ily pótlási ügyekben saját egyházát, illetőleg az esperest az alesperes helyettesíti.

IV. Az esperes hatásköre.

18. §. Az esperes a jelen szabályzat értelmében a hozzá felterjesztett ügyiratokat mindenek előtt megvizsgálja, vajjon alkalmas-e ügyérendemes határozatra, vagy sem s ahoz képest vagy ügyérendemes indokolt első fokú határozatot hoz, vagy pedig a hiányok pótlását elrendeli.

19. §. Az esperesnek ügyérendemes határozata ellen az anyakönyvvezető, vagy az érdekelt fél a határozat kézbesítésétől vagy kihirdetésétől számítandó 15 nap alatt az esperességi bizottsághoz felfolyamodhatik. A folyamodvány a lelkész útján az espereshez s innen az esperességi felügyelőhöz terjesztendő fel.

V. Az esperességi bizottság.

20. §. Az esperességi bizottság következő tagokból áll: esperességi felügyelőből, mint elnökből egy lelkészből s egy törvénytudó világi tagból. A lelkész és a világi tag, valamint egy-egy póttag az esperességi rendes közgyűlés által három évre választatik.

21. §. Az esperességi bizottság a hozzá felebbezett ügyekben szótöbbséggel végérvényesen határoz s indokolt határozatát az esperes útján az illető anyakönyvvezetővel és az érdekelt felekkel közli.

VI. Vegyes intézkedések.

22. §. Az esperes és az esperességi bizottság által hozott határozatok az esperes évi jelentésében az esperességi közgyűlés tudomására hozandók. A végérvényesen elintézett ügyekről az esperes egy külön jegyzéket vezetni tartozik.

23. §. A lelkész az eljárási munkáért a netán szükséges előfogatokon kívül jogositva a felektől mérsékelt

díjat szedni. Más hivatalos személyek az előfogatokon kívül ezen ügyekben díjtalanul járnak el.

24. §. Az anyakönyvvezető minden iratot, mely az anyakönyvi bevezetésre, kiigazításra vagy pótlásra vonatkozik, az anyakönyv folyó számával és évvel ellátva az irattárban megőrizni tartozik.

25. §. A lelkész minden, akár az utólagos bevezetés, akár a helyesbítés, akár pedig a pótlás tényét hű másolatban és hiteles alakban az illető másolat megőrzésére hivatott törvényhatóságnak (alispán vagy polgármester) beküldeni tartozik (1885 febr. 13—2189. sz. min. rend.)

Vitális Gyula.

Katona-lelkészek.

A cs. és kir. közös hadseregben alkalmazott tényleges állományú katonalelkészek tagadhatatlanul képezik ama üdvös intézményeknek egyikét, melynek ténykedési tere egyaránt úgy édes hazánk jól felfogott érdeke, mint prot. egyházunknak a vallásosság s hitélet fejlesztése tekintetéből, annak keretében méltó helyet foglal el; s azért mind a két részről fontos és figyelemre méltó arra, hogy vele — a mennyire e tekintetben ismeretünk terjed, — röviden bár, foglalkozzunk. — Ez intézménynek üdvös voltát ismerték hazánk bölcs törvényhozói is, kik az 1848-ik évi 20. tc. 5. §-a értelmében elrendelték, hogy a bevett vallásokat követő katonák saját vallású táborigyelmezőkkel láttassanak el. Bizonytalán szem előtt tartották azt, hogy a jól fegyelmezett katonaság egyik fő s elengedhetlen kellékéhez tartozik a vallásos erkölcsi élet ápolása s annak fejlesztése. S ez volt ama indító ok arra, hogy a törvényesen bevett vallásfelekezetek részére — azok számarányához képest — katonalelkészek állandósítását szorgalmazzák. — És kérdelem, méltán ki tagadhatná annak jogosultságát? Ki nem akarná elismerni, hogy a katonaság előtt tartott lelkes beszédek, haza iránti lángoló szeretetet, királya iránti tántoríthatlan hűséget s föltétlen engedelmisséget s a vallási ismeretek megszerzése iránti kedvet és hajlamot fokozzák; avagy a katona betegek gyakori látogatása, hitök ébresztése, a kegyelmi eszközök kiszolgáltatásában nyújtott mennybeli vigasza, szóval vallásuk fejlesztése körül kifejtett lelkiismeretes gondozása nem üdvös-é s lelkileg építő? Ezt kívánja úgy hazánk, mint közegyházunk érdeke. Mert amint nem képzelhető fegyelmileg edzett, de vallásilag elhanyagolt jó katona, úgy másrészt — mint olyan — a hadsereg kötelékéből kilépő, vallási ismereteinek hiányában hasznos egyházköziség tagja nem lehet. Ezt a katonaság között észlelhető bajt csak az tapasztalhatja legjobban, aki a közös hadseregben rendszerezett ev. lelkészi hivatal teendőibe csak fél szemmel is betekinthezett. — E cikk írójának volt alkalma — habár rövid ideig — a közös hadseregbeli katona lelkészek szervezetébe bepillantania s a katonai „reglement“-val megismerkednie. Történt pedig ez 1883-ik évben az idyllikus szép fekvésű Stajerországnak Gráz városában. Az akkori időben ott állomásozó katonai

térparancsnok, a kinek tudvalevőleg minden a katonai lelkészeket illető parancs s meghagyások kezén forognak meg, szigorúan, de előzékenységgel, mondhatnám leereszkedő nyájassággal meghagyta az ott állomásozó katona lelkész barátomnak mint közvetlen felügyelete alatt álló hivatalnoknak, miszerint a katonaság lelki ápolását szíven viselje, azok lelki bajait enyhítse, vallásos ismereteiket fejlessze, szóval őket az erény útjára terelje; ami továbbá a betegeket illeti, azokat minden héten legalább kétszer látogassa, fájdalmaikat a valásnak vigasztalása által enyhítse; az isteni tisztelet rendjét illetőleg pedig nagyon kívánatos volna — úgymond — ha minden vasárnap — a katonaság közt észlelhető vallási tespedés tekintetéből — beszédet tartana. Csakhogy ennek óhaja úgy részéről mint a derék törzstiszt fájdalomra nem volt megtartható, amennyiben az ott lévő ev. templom előljárói s a térparancsnok közt történt közös megállapodás folytán csak is minden második vasárnapon volt megtartható. — Ezek voltak tehát ama irányelvek s köteleességek, melyeket — kötelessége tudatában — teljesíteni kellett.

Valóban, midőn a multak kedves emlékein tündööm, öröm hatja át keblemet, oly rendezett viszonyok között munkálni Isten országát, habár — szuronyos katonák közt. Sok bő és tág ismereteket szerez a tanulni tudó fiatal katonapap. Mindenütt szívesen látják úgy felsőbb, mint alsóbb körökben, ahol sokszor saját szögletségeit s a művelődés ferde kinövéseit magán csiszolva, bőven szerzett tapasztalatait az életben értékesítheti. — Ezzel jöttem ahhoz a ponthoz, — melyet az állam szűkkeblűsége, mondhatnám mostohasága tekintetéből az ev. katona lelkészeknek nagyon is kis számban való kinevezését illetőleg — megvilágítani szándékom. A működési tér, mint mondtam, tág, oly annyira tág, hogy annak pontos elvégzése teljesen lehetetlen, vagyis az irás szavaival élve: „sokan vannak kivatalosak, de kevesen a választottak (az az kinevezettek).“ — Hogy szavaimnak hitelt szerezhessek, felemlítsem csupán a pusztá tény. Vegyük csak a legközelebb szemünkbe ötlő s hazánkban rendszeresített r. kath. s protestáns katona lelkészi hivatalokat. Budapesten, hazánk központjában két prot. lelkészi állás van rendszeresítve: egy ev. ref. és egy ev. ágostai; ezeknek hatásköre kiterjed egész szorosan vett Magyarországra, nem számítva ide Erdélyt, melynek körülbelül 6-év óta van egy ev. újonnan rendszeresített katona lelkésze Nagy-Szeben székhelylyel. Már most kérdem: valjon az a két említett katonalelkész képes-e azt a sok s tömérdek katonát a szükséges lelki táplálékkal ellátni? Képes-e őket csak egyszer is évente a kegyelmi eszközök nyújtásában részesíteni? — Ez lehetetlen! Igaz hogy évente fel szoktak utazni Pozsonynak s tán Nagyszombatnak is, de ez mind édes kevés, ez utóbbi helyre tudtommal nem is megy senki, mert ott a helybeli ev. pap szokta elvégezni bizonyos csekély díj mellett a rokantakkal az — úrvacsorát. — Mind ez a mellett bizonyít, hogy az illető katonalelkészek a legjobb igyekezetük s törekvésük dacára sem képesek a tágas

tért — szívük kívánalma szerint betölteni. — Igen ám mondhatná valaki — akkor ön kívánsága szerint minden katonai parancsnoksághoz egy ev. lelkész kinevezését tenné szükségessé. Nem, azt nem kívánom, de igenis azt joggal kívánhatja a prot. egyház, hogy a többi hitfelekezetek számarányához képest ő is egyenlőképp képviselve legyen a hadseregnél. Ha a r. kath. katona lelkészek, sok száz ezreibe kerülnek az államnak, mért nem kérhet ugyan e joga a prot. egyház is az államtól a tökéletes egyenlőség s viszonyosság alapján, az egyensúly létre hozásának tekintetéből egy-két ezerrel többet? (l. az 1848. évi tc. 2. §-át). Ugy hiszem, az állam és egyház közti viszony, a kölcsönösség viszonya. Az államnak vannak jogai, de vannak kötelességei is, ép úgy mint szűkebb körben a protestantismusnak. Egyházunk száz ezereket — milliókat hoz a haza oltárára; következőleg joggal tarthat igényt, nemcsak a kötelességek teljesítésére, hanem a szentesített törvényes jog czimén — kedvezményekre is.

Ki kell jelentenem újra, hogy az egyes hitfelekezetek számarányához képest kívánám megállapítani a számot. Nézzük már most a létező számarányt. Nincs ugyan rendelkezésemre bocsátva mind a két prot. egyháznak névtára, de tán nem fogok tévedni, ha hazánk prot. híveit 3 millióra teszem, ellentétbe a 9 millió r. kath. hívővel. S ekkor az arány így áll: 3 millió: 8 prot. katonalelkészhez, = 9 millió: 24 r. kath. katonalelkészhez. — De mint-hogy a közös hadtigyminiszter úr nem reflektálhat csupán Magyarországra hanem az egész Osztrák-Magyarhonra még pedig kapcsolts részeivel együtt; úgy ide számítva az összes r. kath. és prot. híveket együttvéve a felállított aránynak legalább is így kellene lennie: 30 millió r. kath.: 80 r. kath. katonalelkészhez = 3 millió 300,000 prot.: 9 prot. katonalelkészhez. — Ez utóbbi arányban azért toldottam a protestánsokat 300,000-rel, mert azok száma az osztrák birodalomban 1867-ik évben, tehát ez előtt 20 évvel való kimutatása szerint 292,127-et tett, ha feltesszük most már, hogy e szám évenként 1%-al szaporodott, azután levonunk belőle az 1873-ik évi cholera-ra vagy 2%-ot, megnyerjük az osztrák birodalomban jelenleg élő protestánsok körülbelüli számát. Ehhez jön még Horvát és Slavonai 4 kerületi hadparancsnoksággal, ahol az összes protestánsok száma az 1870-ik évi népszámlálás kimutatása szerint 19.963. Az előbbi számmal együttvéve 312,090 lelket tett. E szerint tehát az összes protestánsok átlagos száma egész Osztrák s Magyarhonban 3 millió 300,000.

Tekintsük már most az előbb felállított arányt s összehasonlítás céljából vessünk egy pillantást a közös hadseregbeli schematismus programjába, s itt a következő tényálladékkal állunk szemben. Van ugyanis a cs. s kir. hadseregnek összesen, 141 lelkésze. E számban be van foglalva a táborig Vicarius, továbbá a táborig Consistoriumnál működő lelkészi hivatalnokok; ezenkívül még be vannak foglalva a tengerészetenél és katonai növeldekben hivataloskodó katona lelkészek is. Hitfelekezet szerint pedig így oszlanak meg: róm.

kath. van összesen 113; görög kath. 11; görög keledi 8; ezen kívül 4 ev. ref. és 4 ág. ev. lelkész és egy török imám.

Ebből látni való, hogy az én felállított szám-arányom sehogy sem felel meg a katonai nevtárral, illetve az abban feltüntetett tényleges katonalelkészek számával; mert nyilván való, hogyha a 30 millióhoz 113 r. kath. katona lelkész szükségeltetik akkor 3 millió 300,000-hez épen az ev. katona lelkészek tényleges számának felével több, tehát 12 prot. katona lelkészek kívánatnák meg. Ha pedig 3 millióhoz csak 8 prot. lelkész szükségeltetik, akkor 30 millióhoz — számaránylag — csak 80 r. kath. katonalelkész volna kívánatos. Úgy de a megdönthetlen adatok szerint a tényleges arány így van felállítva 3 mill.: 8 = 30 mill.: 113.

Az aránynak ilyenképeni felállítása, nem egyéb, mint az állam szűkkeblűsége s a protestantismus törvényes jogának csorbítása. Mert ha fel is teszszük, hogy az arány a valódisággal szemben teljesen nem is felel meg; mégis e szembeszökő bajt s aránytalanságot érezték a közös hadügyminiszter „ressort“-jába tartozó s a hadi ügyek előadásával foglalkozó egyes kiváló törzstisztek is. — Ez előtt ugyanis vagy 7 évvel, midőn az országos költségvetés ügye felett tanácskoztak, szóba jött a prot. katonalelkészek, tényleges számának legalább kettővel való megtoldása. — Ez volt egy magas állású katona hivatalnoknak az óhaja. Minthogy azonban szava — habár elismerőleg — de támogató követőkre nem talált, e lakonikus s kitérő felelettel elodáztatott. „Wir haben über diesen Punkt, der ev. Militär-Seelsorgerstellen gar nichts einzuwenden, die Staats-Cassa aber erlaubt es nicht weitere ev. Militär Prediger Stellen creiren zu können.“ S ezzel a felszólalásnak, támogatás hiányában vége lett, s az úgy eddigelé mély álmát aluszsza.

Örvendetes eseményül lepett meg — habár csak egy év leforgása után — a soproni országos fegyintézetnél rendszeresített ev. lelkészi hivatal életbeléptetése. Nem ártott volna, ha a miniszter úr ebbeli leirata annak idején, ha más úton nem is, legalább az „Ev. Egyház és Iskolai“ lapban közzé tétetett volna, annyival is inkább, minthogy ezt kívánja a prot. egyház közérdeke, de még az illető fegyintézet „országos“ jellege is.

Befejezéseképen még említés nélkül nem hagyhatom azt, a mire különösen a felsőbb egyházi körök s a miniszter úr figyelmét kívánám irányítani, hogy van hazánknak egy fegyencz intézete még, melynek — tudtommal — nincs ikertestvére s az a „Maria Nostra“ országos női fegyintézet. Működik ugyan ott egy ev. ref. lelkész, de ág. ev. lelkész — kinek szüksége kétségkívüli — nincs kinevezve.

K. M.

BELFÖLD.

A bányai ág. hitv. ev. egyházkerület 1887. szept. 30-án s következő napjain Budapesten tartott közgyűlése. —

A gyűlést megelőzőleg 29. esti 6 órakor tartatott értekezlet, melynek egyik kimagasló mozzanata volt azon osztatlan bizalmat feltűntető nyilatkozvány, melylyel az értekezlet fogadta Fabinyi Teofil világi elnök azzal indokolt lemondásának bejelentését, hogy elfoglaltsága miatt nem foglalkozhatik kellőleg a kerület ügyeivel. Az értekezlet azon indítványára, hogy Fabinyi világi felügyelőre a kerületnek szüksége van s kész őt akadályoztatása esetében helyettesíteni, világi elnök késznek nyilatkozott visszavonulásától ez idő szerint eltekinteni.

A gyűlés első napját, istentisztelet után, vezette Zsembery Imre legidősebb esp. felügyelő, mint a kerületi felügyelő helyettese.

Helyettes felügyelő megnyitván a gyűlést, Szeberény Gusztáv püspök olvasá terjedelmes évi jelentését, kiterjeszkedve az egyházi élet mozzanataira, a bánáti esperességben eszközölt kánoni látogatására, a magyar prot. tudományos társulatra, felsőbb leánytanodák alapításának szükségére.

E jelentés folytán felvetetett az özvegy-árva-intézetek megadóztatásának ügye. Az eddig adómentes ezen köz- és jótékonyági intézetek újabb időben adóval terheltetvén, kimondatott, hogy ezen intézetek adómentessége az egyetemes gyűlés útján szorgalmaztassék s az adatok feldolgozására Cséry Lajos elnöklete alatt bizottság küldetett ki.

A felsőbb kerületi leánytanoda felállítására nézve püspök úr elnöklete alatt bizottság küldetik, melynek véleménye a jövő gyűlésre elváratik.

A kerület a magyar prot. tudományos társaságba 500 frttal lép be s a társaságot melegen üdvözi.

A pénzügyi és egyéb bizottságok kiküldése után felvetetett a Baldácsy-alapítvány pénzei szétosztásának ügye. Határozatott, hogy a szétosztást állandóan a felügyelői és esperesi kar eszközölje.

Breznik igazgató jelenti, hogy a selmeczi lyceumra nézve a 9300 frtnyi államsegély folyóvá tétetett.

Örvendetes gyarapodást vett a kerületi özvegy-árva-intézet pénztára, mely 57,522 frtot mutat fel.

Az egyetemes alap ügye, miután az esperességek véleményei elágazók, az ügy újabban szállítatik le az esperességekhez újabb véleményadás végett.

Második nap. A kerületi világi elnök székét e napon is Zsembery Imre legidősebb esperességi felügyelő tölté be.

Az első napi jegyzőkönyv hitelesítettvén, a tanügyi bizottság jelentése olvastatott fel, mely szerint a középiskolák és tanítóképzőkre s más tanügyi kiadások fedezésére 110,121 frt fordított.

Ennek kapcsában felolvastatott a közoktatásügyi miniszter leirata, mely óhajtja, hogy a tandíjaknak a tanárok közé felosztása szüntettessék meg. Ez ügyet azzal véli a kerület elintézhetőnek, hogy a tandíjak a tanintézetek pénztáraiba szolgáltatván be, onnan a tanárok fizetésének javítására szolgáltsanak ki.

A Baldácsy-féle alapítvány igazgatóságának időnkénti megválasztásától a kerület ez idő szerint eláll s kielégítőnek tartja az igazgatósági tagok kirendelésének eddigi módját.

A pozsonyi theol. akadémia épületének felállítására nézve bejelentetett, hogy az idők mostohasága miatt a gyűjtés még nem volt eszközölhető. A határozat fenntartatik.

A zólyomi esperes bemutatván a Groó által, a felsőbb népiskolák számára szerkesztett tót nyelvű számtani példatárt, ezt a kerület a tót nyelvű iskoláknak ajánlja.

Tárgyaltatott ezután a nógrádi esperesség azon indítványa, mely az esperességi tisztikar választási cyclusát háromról hat évre ajánlja meghosszabbíttatni, mely indítvány az esperességek többsége által elfogadtatván, határozati erőre emeltetett.

Hertelendyfalva anyásítása s több kisebb ügy elintézése tudomásul vétetett.

Érdeklődést keltett azonban a kerületi egyházak tömeges tűzbiztosításának ügye. Püspök úr megbízott, hogy ez ügyben szerződjenek az „Első magyar általános biztosító társasággal.”

A kerületi törvényszéknél egy tanári minőséggel bíró tagra lévén szükség, e tisztségre Böhm Károly budapesti tanár választatott meg.

A szarvasi esperesség kérvényezi tanítóképzőjének segélyezését, mely iránti véleményadással megbízott az állandó pénzügyi bizottság. — Ugyanazon esperesség kéri, hogy ajánltassék a szarvasi főgymnasium egyszer-mindenkori 25,000 frtnyi államsegélyre. A kerület e kérelmet az egyetemes gyűlésre rendeli felterjesztetni.

A besztérczebányai egyház egyik papi állomása után járt időközi jövedelmének a helyi vagy az esperességi özvegy-árva-pénztárba szolgáltatásának kérdése akként döntetett el, hogy az mindenkor az esperességi özvegy-árva-pénztárakba szolgáltatassék be.

A supplicatio ügyében az esperességek véleménye alapján határozatott: hogy a régi rendszer fentartatik és hogy a theológiával bíró tanintézetek országszerte, a kerületi főiskolák kerületeikben, az algyimnasiumok saját esperességekben gyűjthetnek, mely határozat az egyetemhez lesz felterjesztendő.

Harmadik nap. Beterjesztettek a bizottsági jelentések. Nevezetesen: A ker. özvegy-árva-gyámoldáról szóló. Alapja már 60,000 frtra emelkedett, Az új tagok jövőben a rendes díjon felül 60 frt lefizetése mellett határozattak felvétetni. — A Baldácsy-alapból javasoltatott: a püspök fizetésének 1000 frttal javítása; szegény lelkészeknek 600 frttal, papi özvegyeknek 100 frttal segélyezése. — Az üresedésben lévő szeghegyi egyház papi híványának az egyház által szándékolt leszállítása, illetőleg esonkítása ügyében határozatott, hogy a hívány épségben fentartatandó. — A pénzügyi bizottság jelentése alapján a leköszönt elnök Fabinyi Teofil helyébe Sárkány József esp. felügyelő választatott meg, kinek az értékorkmányok lesznek bemutatandók. — Az özvegy-árva-intézetek adómentessége ügyében kiküldött bizottság véleményezi: hogy az ügy az egyetemhez felterjesztessék s ez jelentse ki, hogy ezen intézetek köz- és jótékony intézetek, melyek adómentesek, mely adómentesség elrendelése végett megkerestessék a pénzügyminiszter. — A kerületi perrendtartás ügyében kiküldött bizottság betérjesztette az esperességek észrevételeit, melyek a gyűlés által tárgyalatván, a tervezet elfogadtatott.

A pestmegyei esperesség tanítói egylete ügyében határozatott, hogy a betérjesztett alapszabályokról véleményt adjon a két tankerület elnöke.

Ezek után a közgyűlés eloszlott.

Az ev. egyetemes közoktatási bizottság ülése Budapestén 1887. okt. 4-én d. e. 10 órakor. — Jelen vannak: b. Prónay Dezső egyet. felügyelő, elnök; Czékus I., Karsay S. és dr. Geduly L. püspökök; Hunfalvy Pál; Samarjay K. pozsonyi lyceumi felügyelő; Ostffy Pál, Jeszenszky Danó, Kramarsik K., Batizfalvy J., Poszvék Sándor, Gombótz M., Böhm Károly, Flórián Jakab, Hörk József, Benka Gyula, Wéber R., Schneller I., Michaelis V., Péterfy Sándor, Góbi Imre, Falvy és Zimann János tanárok és igazgató-tanárok stb.

Elnök szívélyesen üdvözlővén a bizottságnak, mely csak 1886-ban alakítottatott, ez alkalommal első ízben összegyűjt tagjait, az ülés jegyzőjeül dr. Vecsey István egyet. gyűl. jegyző választatott.

Olvastatott a pozsonyi lyceumnak az egyetemes gyűléshez beadott és az által ezen bizottság elé utalt kérvénye, melyben magát az egyet. gyűlésnek közvetlen (a püspöki hivatal ellenőrzése melletti) hatósága alá helyezettetni kéri és a dunáninni kerület vitás hatóságát megszüntetni kívánja.

Czékus I. fájdalommal látja a nemzetiségi vizálynak idáig menő kihatását, de autonómiai szervezetünk tekintetéből károsnak látja, ha a kerületek s más egyházi hatóságok jogköre csorbúl.

Samarjay K. indokolja a lyceum kérelmét s határozati javaslatot terjeszt elő.

Poszvék S. Mivel a fentartó testület a pozsonyi egyház, s a kerület csak ellenőrző s így nem intézkedhetik, — az egyház jogát nem vizsgálja, — nincs mitől tartani, a jogsérelmet orvosolhatja az egyetemes gyűlés s ezért ő ellenzi ezen kérelem meghallgatását.

Michaelis V. Felvilágosítást nyújt, t. i. hogy a dunáninni kerület új jogokat követel, tehát itt csakis a régi viszony fentartásáról van szó.

Samarjay K. Újra melegen ajánlja a kérelem meghallgatását, mert a kerülettel vívott küzdelemben már fáradoznak, sokan elkeseredtek.

Karsay S. Nem érti, hogy lehet a régi viszony fentartását és mégis azt kérni, hogy a lyceum az egyetemes gyűlés hatósága alá helyeztessék. — Ennek folytán azt kívánja: mondassék ki egyszerűen: marad a régi viszony.

Samarjay K., Karsay S. és Czékus I. (ismételt), Kramarsik K., Hunfalvy P. és Schneller I. felvilágosító hozzászólásai után Zimann J. azt mondja, hogy az adott kérdésben csak azt kell kimutatni, hogy a pozsonyi lyceumnak a helyi egyház alapítója, fentartója és tulajdonosa és akkor csakis felügyeleti joga van a kerületnek.

Karsay S. felvilágosító felszólalása után felszólal: Péterfy S. Az a kérdés, ki bízza meg a superintendens a pozsonyi lyceum feletti felügyelettel? Az egyház? A kerület? Az egyetemes gyűlés? — Míg az eldöntve nincs, maradjon a régi viszony.

Dr. Geduly L. erre azt feleli: ez a püspöki hivattal járt. A püspök „vi muneris“ volt felügyelője a lyceumnak, mert a püspök „superattendens ecclesiarum et scholarum.“

Ostffy Pál. Elvi enunciatiókra szükség nem lévén, Karsay indítványának elfogadását kívánja.

Elnöklő egyetemes felügyelő érdekes történeti visszapillantással s a kérdés megvilágításával összefoglalja az eddig mondottakat s dr. Vecsey jegyző felolvassa a határozati javaslatot, mely elfogadtatott. Marad a régi viszony.

Ezután Czékus I. kérdést intéz az elnökhöz: vajjon nem fog-e az eperjesi coll. főgymnasium államsegély iránti módosított szerződése most tárgyalatni?

Felügyelő előbb az egyetemes gyűlésnek kívánja azt bemutatni s azután a bizottság által letárgyalatni.

Azután az egyet. közoktatási bizottságról szóló 1886. egyet. gyűlési 11. p. E) a), d), e), f) alpontjának megváltoztatása indítványoztatott.

Hörk J. felolvassa s indokolja az evang. Tisza-kerületi tanárértekezlet erre vonatkozó megváltoztatást kérő s az ev. Tisza-kerület által elfogadott határozatát.

Hunfalvy P. és Batizfalvy J. megjegyzései után az indítvány elfogadtatott.

Erre elfogadtatott azon elv is, hogy az egyetemes és közoktatási bizottság a püspökök útján érintkezzék az egyes iskolák előjáróságával — s ezzel az ülés véget ért.

—k.

KÜLFÖLD.

Németország. Lapunk mult heti (40.) számában a német biblia új javított és átnézett kiadását tervező bizottságának Stuttgartban tartott értekezletéről közöltek meg azzal egészíthetjük ki, hogy dr. Schröder maga, a biblia revíziójának jelenlegi állapotáról szóló ő általa készített referatuma szerint egy hozzá intézett kérdésre, az 1890-ik évet jelölte meg mint olyat, a melyig az ő testamentum revízióbizottsága munkájával remélhetőleg készen lesz, és hogy, — ha a stuttgarter bibliabizottság egy tagja ezután csakugyan az 1895-ik évről, mint meghosszabbított határidőről, szolt, — ez csak azon időre vonatkozhatik, a mikor a württembergi bibliaintézet azon helyzetbe jut, hogy a revideált szöveget körében elterjesztheti.

Luther-ünnep Torgauban. A Luther-émlék-bizottságnak sikerült az ez idei Luther-ünnepélyre, melyen egy új ünnepi színjáték, „Luther és kora“ Trümpelmanntól, fogszínre kerülni, a híres Porth Károlyt, szász kir. udvari színészt megnyerni a szereplésre, a hol is Luthert fogja személyesíteni.

Szilézia. Szept. 23. ünnepelték a zillertali ev. tirol telepítvényesek az óriási sziléziai hegyek közé történt bevándorlásuk 50 éves jubileumát. A bevándorlók száma akkor 416 személyből állott, kik 177 családot képeztek. Jelenleg a telep 50 házból, ugyanannyi családból áll 250 lélekszámmal. Ezen fogyásnak oka az egyes nemzetiségek kihalása, beolvadás házasságok által, különösen pedig a kivándorlások, mivel ott azon szokás uralkodik, hogy a ház és a birtok csak a legöregebb fiúra szál, s így az ifjabbak kénytelenek kivándorolni. Az eredeti hazai erkölcsök, szokások elmosódtak náluk, csupán nyelvük maradt meg majdnem érintetlenül. Az emlékünnepet szept. 23. hálaadó istentisztelettel a III. Frigyes Vilmos császár által emelt erdmannsdorfi templomban ülték meg.

XIII. Leo. Nagy érdeklődéssel hallgatta meg a Gusztáv-Adolf-gyűlés Nürnbergben Comba waldensi tanár (Florenzből) értesítését egy kihallgatásról, melyet a waldensek küldöttei a császárnál nyertek. A császár dicsérte XIII. Leo engesztelő és békülékeny indulatát és örült az egyházi béke létrejöttének. A mint a waldensek egyike kérdé, szabad volna-e mondania, mikép gondolkoznak Leoról Olaszországban, a császár azt válaszolta, hogy igen örömet hallja. Akkor az előbbi folytatja: „XIII. Leonak, úgy mondják nálunk, több ravaszsága van kis újjában, mint IX. Piusnak egész személyében volt. Mi nem hagyjuk magunkat Leo békülékenységtől rászedni. Olaszország csak addig lehet szabad, míg a pápától független. Azért szükséges Olaszországban az evangelizáció.“ Hogy mit felelt erre a császár, fájdalom, nem lehet tudni.

VEGYESEK.

— **Az ág. hitv. ev. egyet. egyh. ez évi közgyűléséről,** addig is, míg a gyűlés lefolyásáról bővebb értesítést adhatunk, a következő örvendetes tényt jelenthetjük: mgs. br. Prónay Dezső egyetemes felügyelő megnyitó beszédében az egyetemes alap megteremtését hangsúlyozza, s ő maga e czélra 600 frtot alán fel, mely nagylelkű ajánlatot lelkes megéljenzés követett.

— **Kimutatás a pozsonyi ág. hitv. ev. theol. akadémia önszélyző körének állásáról.** Ezen nemes célú intézmény a nemes keblű pártolók segítségével melletten igen szép virágzásnak indul. A nemes cél sokakat indít cselekedetre, úgy hogy a körnek vagyona folyton nő és szaporodik. A múlt évi szept. 27-iki kimutatás szerint a kör összes vagyona volt 742 frt. 48 k., ez idén már örvendetes szaporodást láthatunk, mert az 1887-ik évi szept. 26-iki pénztári kimutatás szerint már 1040 frt. 31 kr. a kör összes vagyona, melyből a különféle helyeken elhelyezett tőke összeg 1003 frt. 20 kr. és folyó összeg 37 frt. 11 kr., ez utóbbi összeg a szegény sorsú s jó erkölcsi viseletű theologusok segélyezésére fordítatik. A múlt évben a kör ingyenszélykép 35 frtot osztott ki 7 theologus közt; ez évben az első rendes gyűlésen szeptember 26-án egy theologust részesített 5 frtnyi segélyben. — A körnek jelenleg 42 tagja van és pedig 13 alapító (kik legalább 20 frttal gyarapítják a kör tőkéjét), 8 pártoló (kik tetszés szerinti összeget adományoznak a körnek) és 21 rendes tagja (ez utóbbiak csak az akadémia hallgatói lehetnek). — A kör bizalommal fordul hazánk prot. fiaihoz, valamint az összes nemes szívű pártfogókhoz arra kérve őket, segítsenek szegény sorsú theologusaink anyagi helyzetén, támogassák e nemes célú intézményt szem előtt tartván a nagy apostol ama mondását: „egymás terheit hordozzátok s úgy töltsétek be a Krisztus törvényét.“ — Az esetleges adományokat kérjük az akadémia nt. igazgatójához küldeni s a nagytiszteletű szerkesztő úr becses engedmével e lapban fogjuk nyugtázni.

— **Református papi konferenciák Erdélyben.** Mint örömmel olvassuk a kolozsvári „Protestans közlöny“-ben, a papi értekezletek ügye, mely hazai evang. egyházunk jelentékeny részében pártfogókra talált, Szász Gerő ref. lelkész ismételt felszólalásai után erdélyi helvét hitvallású atyáinknál is felkaroltatott. Legelől járt e tekintetben a „kraszna-berettyómenti reformatus papi kar,“ mely múlt hó 14-én a zoványi fürdőben tartá rendes őszi értekezletét. Az értekezleten felolvastak t. Surányi Gyula és t. Vince Ödön urak.